

Termalni izvir žveplene vode v Izolskem zalivu

»Bogati smo, bogati, bogati...!« nas je morda kdo slišal v šali vzklikati z ladje sredi Izolskega zaliva. Kot v risankah iskalci nafte smo se veselili kalne vode, ki je po cevi pritekala z morskega dna. Kaj se je dogajalo?

Minuli teden smo zaključili pomemben del raziskav ene od globeli v Izolskem zalivu. Na začetku poletja sva jo z Miranom naključno zagledala na sonarju ob iskanju »šeke« z zagotovljenimi riboni. Čeprav je skledastih, vrtačam podobnih globeli na dnu zaliva kar nekaj, jih zaman iščemo na najnovejši pomorski karti. Poznane so marsikaterim ribičem, kaže pa, da niso posebej bogate z ribami, zato nimajo imen, in niso natančneje raziskane. Vsaj meni ni uspelo zvedeti kaj več o njih.

Sprva sem menil, da se je Miran šalil, ko je poročal o nagli poglobitvi dna za skoraj 10 metrov, za hip sem tudi pomislil na okvaro sonarja, nato pa se je le okrepila domneva o kraškem podmorskem izviru ali podobnem pojavu. Da se lahko na morskem dnu ohrani nekaj metrov široka, vodnjaku podobna poglobitev, mora namreč nekaj preprečevati usedanje mulja. V naravi je to največkrat delo iz dna izvirajoče podtalnice, še posebej kraške.

Naslednjič sva nad luknjo pripeljala ekipo potapljačev kluba Potapljači Luke Koper (PLK) in Marka Jeklarja (Harpha sea d.o.o.), ki je pojavu brž določil natančne koordinate. Več in precej nenavadnega dela so imeli potapljači: po natančnem dogovoru so se v parih proti luknji spuščali Danica in Boris ter Andrej in Gregor. Čakala jih je nepredvidena dogodivščina!

Do splošnega dna, slabih 20 metrov globoko, je bila vidljivost motena le s sluzjo, v globeli, zlasti pa v vodnjaku podobni poglobitvi na dnu, pa je svetloba nenadoma izginila! Presenečena sta Boris in Danica dobesedno padla v brezno in se ustavila na njegovem dnu, zraven pa je končal tudi Andrej, ki je bil ob masko v splošni gneči. Danica je obležala na dnu, Boris in Andrej pa sta tipala naokrog in se skušala orientirati. Čutili so toplo vodo in smrdelo je po žveplu. Zmedo je nehoti povečal še Gregor, ki je s svojo vrvico krožil v spirali in nevede vozal kolege, ko pa se je usedel na dno in navijal vrvico na boben, ga ostali niso našli in se pošteno ustrašili zanj. Kljub presenečenjem in strahu pa so se nad gladino le vsi združili in, po pomiritvi, primerjali vsak svoje ugotovitve in občutke z ostalimi. Borisov računalnik je kot največjo globino pokazal –31 m!

Izziv se je krepil in prvi naslednji je za vabo pošteno zagrabil Cico. Z njegovo barko Tino in prijateljem Mihom smo odppluli na nove raziskave. S sabo sem imel celo vrsto pripomočkov, Tina pa je itak znana kot plavajoči amaterski oceanografski inštitut. Cilji so bili veliki, še večja pa vprašanja. Včasih v takih zadregah pomaga kar sreča: po natančnem sidranju ladje nad luknjo je Cico spustil svojo kamero in na monitorju smo skoraj takoj zagledali iskano: močno dviganje bistre, zaradi mešanja z gostejšo morskno vodo pa optično motne vode! Videno smo brž posneli še na trak in se lotili prvih poskusov pobiranja vzorcev vode. Takrat pa je naša sreča že odšla na zasluženi počitek: območja dvigajoče vode nismo več našli. Čeprav brez izvirnice, smo se vrnili s skoraj enako pomembnim izplenom: posnetkom, ki jasno kaže, da je na dnu luknje sladkovodni izvir.

Kljub virtualni dobi smo vztrajali pri iskanju konkretnega! Poleg posnetka izvira smo želeli dobiti tudi vodo, ki tam izvira in jo natančno fizikalno ter kemijsko premeriti. Prizadevanja združene posadke Cica s potapljači, Gorazdom in Zdravkom, v naslednjem poskusu ni dala novih rezultatov, je pa potrdila dotedanja vedenja o obliki in merah globeli ter o nenavadni črnini, ki srka vso svetlobo na njenem dnu, zato smo pohiteli še s tretjo odpravico.

Tokrat se je po potapljaško opremil tudi Cico in se v paru z Gregorjem spustil proti luknji, kamor je Tine že spustil spodnji konec dolge plastične cevi. Kljub prejšnjim poročilom, je črnina na dnu oba močno presenetila. Cico se je celo ustrašil, da je v globini izgubil vid! Ob prvem vračanju se mu je svetloba le pokazala, zato se je pomirjen vrnil in v z drobirjem pokrito dno brezna, tam, kjer po občutku izvira topla voda, porinil kovinski podaljšek na koncu obtežene plastične cevi. Na Tini smo drugi konec cevi privezali tik pod gladino morja in začeli ugibati, kako bi iz nje izsesali morskno vodo, da bi zatem dobili čisto izvirnico.

Po daljšem modrovanju je težavo rešila narava sama: najprej je Cico zagledal iztekanje kalne vode, ta je lahko prišle le z dna, oziroma začetka cevi, kmalu pa je iz cevi tekla že povsem čista voda.

Izmerjena temperatura na koncu 35 m dolge cevi je bila 29,3°C, dobrih 5° višja od temperature vode pod gladino, vzgon pa je bil dovolj močan, da je tekla še, ko je bila cev dvignjena skoraj 1 meter nad gladino. Kljub močnemu vonju po žveplu, smo si privoščili kak požirek in se z vodo slavnostno oprali.

Katere so kemijske in fizikalne lastnosti izvirnice? Ali ima izvirnica povezavo tudi s podtalnico izolanskega krasa? Kateri so vplivi izvirnice na morje ob izviru? Kakšna in kolikšna je uporabnost najdene vode?

Nekaj odgovorov na zastavljena in druga vprašanja bo kmalu dalo nadaljevanje raziskav. Za sedaj potekajo v organizaciji Krasoslovnega društva Anthron s sedežem pri Inštitutu za raziskovanje krasa ZRC SAZU v Postojni, v obliki uvodnih preverjanj kraških pojavov na dnu Izolskega zaliva. Poleg PLK in Harpha Sea doo pa pri raziskavah trenutno sodelujejo še Ministrstvo za promet, Geodetski inštitut Slovenije, Urad za prostorsko načrtovanje občine Izola in Pokrajinski muzej Koper. Ugotovitve bodo pokazale potrebo po natančnejših in zahtevnejših projektih.

Do takrat pa bomo le ugibali o zdravilnosti izvirnice iz termalnega vreleca in o možnostih vračanja zdraviliške dejavnosti v Izolo. Hudomušen predlog že imam: nad izvir postavimo manjši splav s pipo za samopostrežbo mimoidočih... Morda z napisi: »Pomlaja vsakogar« ali »Zdravi vse«, vsekakor pa z obveznim »Na lastno odgovornost«.

Jože Žumer, KD Anthron in PLK

Priloge v priponki:

PIC11439.jpg: nad gladino je Cico termalni vodi izmeril temperaturo + 29,3° C. Voda izvira na globini –31 m, okoli 12 m globlje od dna v okolici.

PIC11456.jpg: amaterske, zato pa nič manj uspešne, raziskave smo uspešno izvajali s krova Tine. Z leve proti desni smo člani zadnje raziskave: Alfred Zajič – Cico, Gorazd Žagar, Goran Basiaco in Jože Žumer.

PIC11440.jpg: zaradi višje temperature ima izvirna voda iz –31 m globokega podmorskega izvira toliko vzgona, da tako teče iz konca cevi nad morsko gladino.